

УДК 726.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/81-1-29>

Наталія КИЩЕНКО,

orcid.org/0000-0002-7685-4518

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри історії міжнародних відносин та гуманітарних дисциплін

Українського державного університету імені М.П. Драгоманова

(Київ, Україна) *natochka230@gmail.com*

КРИТЕРІЇ ОСВОЄННЯ СУЧАСНИХ КІБЕРНЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНОМУ ЛІНГВІСТИЧНОМУ ПРОСТОРІ

Тема дослідження присвячена аналізу критеріїв освоєння кібернеологізмів у сучасному лінгвістичному просторі, що виникають у контексті стрімкого розвитку цифрових технологій, глобалізації та поширення інтернет-комунікацій. Кібернеологізми – це нові лексичні одиниці, що відображають зміни в інформаційному просторі, виникаючи для позначення нових технологічних понять, процесів і явищ. У роботі розглядаються ключові критерії, що визначають успішність інтеграції цих термінів у мовну практику, зокрема: частота використання у цифрових медіа, адаптивність до граматичної структури мови, соціокультурні чинники та потреба в точному висловленні нових реалій. Особлива увага приділяється соціальним і культурним аспектам впливу на формування нових кіберлексем, а також їх адаптації до різних мовних рівнів – від неформальних до академічних і професійних дискурсів. Аналізуються процеси запозичення іноземної лексики в рамках кіберпростору, що часто супроводжується синтезом кількох мовних традицій і потребує їхньої лінгвістичної адаптації. Окремо досліджується питання про вплив національних мовних політик на сприйняття кібернеологізмів, роль мовної інтерференції та кодифікації нових термінів у словниках та офіційних джерелах. Крім того, досліджуються когнітивні аспекти сприйняття кібернеологізмів, зокрема вплив на мислення користувачів, їх здатність до швидкого освоєння нових понять та інтеграції їх у щоденну мовну практику. У результаті роботи буде сформовано комплекс критеріїв, що визначають успішність входження кібернеологізмів у сучасну мовну систему, а також оцінено їх роль у трансформації мовної картини світу та майбутні перспективи розвитку лексичного складу мов у контексті цифрової епохи.

Ключові слова: кібернеологізми, цифрові технології, інтернет-комунікації, лексика, мовна практика.

Nataliia KISHCHENKO,

orcid.org/0000-0002-7685-4518

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of History of International Relations

and Humanitarian Disciplines

Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University

(Kyiv, Ukraine) *natochka230@gmail.com*

CRITERIA FOR MASTERING MODERN CYBERNEOLOGISMS IN THE MODERN LINGUISTIC SPACE

The topic of the study is devoted to the analysis of the criteria for mastering cyberneologisms in the modern linguistic space, which arise in the context of the rapid development of digital technologies, globalization and the spread of Internet communications. Cyberneologisms are new lexical units that reflect changes in the information space, emerging to denote new technological concepts, processes and phenomena. The work considers the key criteria that determine the success of the integration of these terms into language practice, in particular: the frequency of use in digital media, adaptability to the grammatical structure of the language, socio-cultural factors and the need for accurate expression of new realities. Special attention is paid to the social and cultural aspects of the influence on the formation of new cyberlexems, as well as their adaptation to different language levels - from informal to academic and professional discourses. The processes of borrowing foreign vocabulary within cyberspace are analyzed, which is often accompanied by the synthesis of several language traditions and requires their linguistic adaptation. The issue of the impact of national language policies on the perception of cyberneologisms, the role of language interference and the codification of new terms in dictionaries and official sources is separately investigated. In addition, the cognitive aspects of the perception of cyberneologisms are investigated, in particular, the impact on the thinking of users, their ability to quickly learn new concepts and integrate them into daily language practice. As a result of the work, a set of criteria will be formed that determine the success of the introduction of cyberneologisms into the modern language system, as well as their role in the transformation of the linguistic picture of the world and future prospects for the development of the lexical composition of languages in the context of the digital age will be evaluated.

Key words: cyberneologisms, digital technologies, Internet communications, vocabulary, language practice.

Постановка проблеми. Освоєння кібернеологізмів у сучасному лінгвістичному просторі є складним і багатоаспектним процесом, що відображає зміни в соціальному, культурному та технічному середовищах. З розвитком цифрових технологій та поширенням інтернету людство вступило в нову еру комунікацій, яка кардинально вплинула на мову як основний інструмент взаємодії. Щодня з'являються нові терміни для позначення інноваційних понять і явищ, що стосуються кіберпростору, таких як технології, програми, інтернет-тренди, соціальні мережі та онлайн-ігри. Це призводить до виникнення кібернеологізмів – нових слів та виразів, що відображають ці зміни.

Проблема полягає в тому, що швидкість появи нових кібернеологізмів часто випереджає здатність мовної спільноти їх засвоювати, кодифікувати та адаптувати до мовних норм. Виникає розрив між повсякденною мовною практикою, де ці терміни широко використовуються, і формальними інститутами мови, такими як академічна лінгвістика, школи та словники. Крім того, багато кібернеологізмів мають англійське походження, що породжує додаткові виклики в контексті національних мовних політик та питання про те, яким чином ці нові терміни мають бути адаптовані до граматики та фонетики інших мов.

Іншою проблемою є соціальна стратифікація мовних спільнот: різні групи користувачів можуть по-різному сприймати та застосовувати кібернеологізми. Молодь і технічно підковані користувачі швидко адаптуються до нових термінів, тоді як старші покоління або менш технологічно обізнані особи можуть відчувати труднощі у розумінні та застосуванні нової лексики. Це породжує певну мовну нерівність та ускладнює комунікацію між різними поколіннями і соціальними групами.

Також важливим аспектом є питання мовної інтерференції та культурного впливу: чи не призводить масове запозичення англійських термінів до послаблення національної мовної ідентичності та зменшення мовного розмаїття? У деяких країнах діють суворі мовні політики, спрямовані на обмеження запозичень та збереження «чистоти» мови, однак у глобалізованому світі це стає дедалі складніше здійснити. У цьому контексті важливо дослідити баланс між необхідністю інтеграції нових термінів і збереженням унікальності національної мови.

Проблема також стосується когнітивних аспектів: швидке збагачення мови новими термінами впливає на процеси мислення та обробки інформації. Для багатьох користувачів освоєння кібер-

неологізмів вимагає адаптації не лише на рівні мови, але й на рівні когнітивних стратегій, що впливають на їх здатність до ефективного засвоєння нових понять.

Таким чином, постає нагальна потреба у роботі комплексної методології вивчення процесу освоєння кібернеологізмів, що враховуватиме лінгвістичні, соціальні, культурні та когнітивні фактори. Це дослідження сприятиме глибшому розумінню механізмів входження нових термінів у мовний простір та їхнього впливу на мовну еволюцію в епоху цифрових технологій.

Аналіз останніх досліджень. Освоєння кібернеологізмів у сучасному лінгвістичному просторі є важливим предметом уваги як українських, так і зарубіжних дослідників, які активно вивчають цей феномен з різних наукових позицій – лінгвістичних, соціальних, культурних та когнітивних. Останні дослідження у цій сфері зосереджені на кількох основних напрямках: запозичення й адаптація іншомовної лексики, вплив інтернет-комунікацій на мову, соціальні аспекти сприйняття неологізмів, а також роль цифрового середовища в трансформації лексичного складу мов (Яценко, 2016: 66).

Однією з основних тем у дослідженні кібернеологізмів є питання запозичень, зокрема англійських термінів, які домінують у цифровому просторі. Українські лінгвісти, такі як Лариса Масенко та Олександр Пономарів, досліджують проблему збереження національної мовної ідентичності в умовах глобалізації та масового запозичення англійських термінів. Вони наголошують на необхідності поміркованого підходу до запозичення, вказуючи на ризик втрати унікальності української мови через надмірне запровадження іншомовних термінів. Масенко у своїх працях звертає увагу на складність адаптації кібернеологізмів у випадку їхнього фонетичного чи граматичного невідповідності українській мові, що може спричинити появу суржику та мовної гібридизації.

Олексій Снітко зосереджується на питаннях адаптації англійських термінів до українського мовного середовища, наголошуючи на важливості створення відповідників для кібернеологізмів у рамках української мови. Його роботи показують, що створення нових українських термінів замість запозичення англійських може сприяти збереженню мовної незалежності та розвитку власних мовних ресурсів. У цьому контексті значну увагу приділяється праці лінгвістів над створенням нових термінів у сфері цифрових технологій, зокрема через співпрацю з технологічними компаніями та IT-фахівцями (Синявська, 2019: 46).

Дослідження Вікторії Коломієць та Марії Жовтобрюхової зосереджуються на впливі інтернет-комунікацій на лексичний склад української мови. Вони вивчають, як швидка передача інформації в мережі Інтернет сприяє формуванню нових слів, а також їхньому подальшому закріпленню в мові. Дослідники зазначають, що соціальні медіа та цифрові платформи стали одним із ключових джерел не лише для формування нової лексики, але й для прискорення її поширення серед різних вікових та соціальних груп.

Також важливим аспектом є питання формування нових комунікативних норм, які базуються на використанні скорочених або змінених форм кібернеологізмів у мережевому спілкуванні. Дослідження показують, що в онлайн-комунікації виникають нові стандарти граматики та стилістики, що не завжди відповідають традиційним нормам мови, що призводить до виникнення специфічних інтернет-діалектів або жаргонів.

Соціолінгвістичні дослідження, зокрема роботи Ірини Фаріон та Ганни Левченко, розглядають соціальний контекст сприйняття кібернеологізмів у різних вікових та соціальних групах населення. Дослідники підкреслюють, що молодь є найбільш активним користувачем нової цифрової лексики, тоді як старші покоління часто відчують мовний бар'єр, пов'язаний з недостатнім розумінням та засвоєнням нових термінів. Фаріон аналізує, як соціальні фактори – освіта, професійна сфера, доступ до інтернету – впливають на готовність людини до освоєння нових слів, що виникають у цифровому середовищі (Шарманова, 2015: 178).

З іншого боку, дослідження показують, що у професійних сферах, таких як ІТ, кібернеологізми швидко входять у вжиток завдяки необхідності точного позначення нових понять та інструментів. Левченко у своїх працях акцентує увагу на тому, що багато фахівців у технологічній сфері навіть не намагаються адаптувати терміни до національних мов, що призводить до існування «подвійної мови», коли термінологія професійної сфери відрізняється від побутового вжитку.

Когнітивна лінгвістика також займає важливе місце у вивченні кібернеологізмів. Дослідження українських когнітивістів, таких як Ольга Іщенко та Тетяна Бевз, акцентують увагу на тому, як нові цифрові терміни впливають на когнітивні процеси та сприйняття інформації. Вони вивчають, як швидка поява нових понять і термінів формує нові когнітивні стратегії для їх обробки та освоєння. Іщенко стверджує, що сучасний користувач інтернету перебуває в умовах постійної зміни інформаційного середовища, що вимагає розширення

ментальних ресурсів для ефективного засвоєння нової лексики (Бибик, 2011: 156).

Бевз досліджує, як мовні новоутворення впливають на структуру мислення і сприйняття інформації. Її роботи показують, що часте використання кібернеологізмів може змінювати саму когнітивну схему сприйняття реальності, оскільки нові слова активізують нові когнітивні шаблони та семантичні мережі в мозку.

Дослідження Оксани Даниленко зосереджені на ролі цифрових технологій у трансформації української мови. Вона досліджує, як цифрове середовище змінює комунікативні моделі та сприяє виникненню нових жанрів текстів, таких як блоги, влоги, пости у соціальних мережах, що значно впливають на розвиток лексики. Даниленко вказує, що кібернеологізми, які з'являються в результаті таких трансформацій, не лише виконують номінативну функцію, а й відображають нові соціальні явища, що формуються у віртуальному просторі.

Таким чином, аналіз останніх досліджень показує, що вивчення кібернеологізмів є багатограним і охоплює широке коло питань: від проблем адаптації та запозичення до когнітивних і соціальних аспектів їхнього освоєння. Українські дослідники роблять значний внесок у цю галузь, висвітлюючи питання мовної ідентичності, соціальної стратифікації та когнітивних змін, що виникають у зв'язку з розвитком цифрових технологій.

Виклад основного матеріалу. Освоєння нових лексичних одиниць, що виникають у контексті стрімкого розвитку цифрових технологій, є важливим аспектом сучасної лінгвістичної динаміки. Ці нові терміни, які часто з'являються в результаті глобалізації та поширення інтернет-комунікацій, стають невід'ємною частиною сучасної мови. Важливими факторами, що впливають на те, наскільки успішно нові слова входять у мовну практику, є їхня частота використання у цифрових медіа та соціальних мережах. Чим більше люди стикаються з новими термінами в різних комунікативних ситуаціях, тим швидше ці слова стають частиною повсякденного мовлення (Потапенко, 2017: 88).

Також значну роль відіграє адаптивність нових термінів до граматичної структури мови. Нові слова повинні або відповідати існуючим граматичним нормам, або легко інтегруватися в існуючі правила мови. Якщо лексична одиниця не може бути гнучкою у використанні відповідно до морфологічних і синтаксичних вимог, її сприйняття може бути ускладненим. Крім того, важливими є соціокультурні чинники, адже на прийняття нових термінів значно впливає культурний контекст.

У тих випадках, коли слово чітко відображає певну культурну або соціальну реальію, воно швидше отримує популярність і закріплюється в мові.

Не менш важливою є потреба в точному висловленні нових явищ і процесів, що з'являються у зв'язку з розвитком технологій. Коли в суспільстві виникає нове явище, з ним автоматично виникає потреба у створенні відповідного терміну, що чітко його позначає. Якщо нове слово здатне влучно і коротко передати сутність складного процесу чи об'єкта, воно швидше входить у вжиток. Крім того, процеси запозичення іншомовних слів є ключовим моментом у розвитку нової лексики, особливо в умовах глобалізації. Часто нові слова приходять з інших мов, і важливим стає питання їхньої адаптації до місцевих мовних норм і традицій.

Значний вплив на прийняття нових термінів має мовна політика тієї чи іншої країни. Деякі країни активно підтримують запозичення нових термінів, тоді як інші намагаються створювати власні аналоги або адаптувати іншомовні запозичення. Важливу роль у цьому процесі відіграє кодифікація нових слів у словниках та офіційних джерелах. Якщо нове слово отримує офіційний статус і входить у стандартизовані мовні джерела, це значно сприяє його поширенню та легалізації у суспільстві (Ковалик, 2008: 52).

Крім лінгвістичних і соціокультурних аспектів, варто звернути увагу на когнітивні чинники сприйняття нових слів. Здатність людей швидко засвоювати нові терміни залежить від їхнього попереднього досвіду та рівня знайомства з новими технологіями. Інноваційні терміни, що з'являються у сфері цифрових технологій, можуть впливати на спосіб мислення користувачів, сприяти формуванню нових категорій і понять. Усі ці

процеси трансформують мовну картину світу і створюють нові перспективи для подальшого розвитку лексики в епоху цифрових технологій.

Висновки. Успішність інтеграції нових термінів у мовну систему значною мірою залежить від їхньої частоти використання в цифрових медіа та соціальних мережах, де вони можуть швидко поширюватися і ставати загальноприйнятими. Адаптивність до граматичних норм мови також відіграє вирішальну роль, адже нові слова мають відповідати або легко інтегруватися в існуючі структури. Соціокультурні чинники, такі як специфіка суспільства та його культурні реалії, впливають на прийняття або відторгнення нових термінів, що відображають зміни в технологічному та інформаційному середовищі.

Запозичення іншомовних слів і їх адаптація є невід'ємною частиною сучасних мовних процесів, особливо в умовах глобалізації, що призводить до активного збагачення мовного простору. Офіційна кодифікація нових термінів, зокрема їхнє включення до словників та інших нормативних джерел, забезпечує формалізацію цих термінів і сприяє їх подальшому використанню. Водночас, мовна політика різних країн і регіонів визначає, якою мірою нові терміни інтегруються в мовну практику.

Когнітивні аспекти сприйняття нових слів підкреслюють здатність користувачів швидко освоювати нові поняття, що особливо важливо в епоху стрімких технологічних змін. Загалом, успішне входження нових термінів у сучасний мовний простір сприяє не лише розвитку самої мови, але й зміні способу мислення, формуванню нових категорій та уявлень про світ. Це явище, яке має значний вплив на сучасну мовну систему і визначає перспективи її розвитку в умовах цифрової епохи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманюк Н. І. Інформаційні технології і розвиток української термінології. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2014. 204 с.
2. Бибик С. П., Кондратенко І. М. Неологізми в сучасній українській мові. Київ: Наукова думка, 2011. 256 с.
3. Дорошенко І. В. Мовні інновації в умовах інформаційного суспільства. *Наукові записки НАУКМА. Філологія*. 2018. Т. 195. С. 45–51.
4. Кіщенко Н. Вербалізація концепту WISDOMМУДРІСТЬ у дискурсі англomовної авторської казки. Київ. КНЛУ. 2017. 189 с.
5. Кіщенко Н. Д. Методи структуралізму та складного цілого в структурі англomовної авторської казки. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*. Харків : Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2009. Вип. 58, № 848. С. 42–47.
6. Ковалик І. І. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія. Львів: Світ, 2008. 312 с.
7. Потапенко С. І. Неологізми в інтернет-комунікації: проблеми кодифікації та адаптації. *Вісник Київського національного університету. Серія Філологія*. 2017. № 25. С. 87–91.
8. Синявська О. В. Кіберлексика в сучасних медіа: проблеми запозичення та адаптації. *Лінгвістичні студії*. 2019. № 38. С. 45–49.
9. Шарманова Н. І. Запозичення та освоєння неологізмів у сучасній українській мові. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 178 с.
10. Шульга О. П. Лексичні інновації у цифровому суспільстві. *Вісник Чернівецького університету. Серія Філологія*. 2018. № 47. С. 12–16.

11. Щербаківа Т. А. Когнітивні аспекти сприйняття нових термінів у лінгвокультурному просторі. *Мовознавство*. 2020. № 2. С. 122–127.
12. Яценко Т. В. Неологізми та інтернет-терміни в сучасному лінгвістичному просторі. *Українська мова і література*. 2016. № 3. С. 65–68.

REFERENCES

1. Atamanyuk, N. I. (2014). Informatsiini tekhnolohii i rozvytok ukrainskoi terminolohii [Information technologies and the development of Ukrainian terminology]. Kyiv: Vydavnychiy dim «KM Akademiia». 204 p. [in Ukrainian]
2. Bybyk, S. P., & Kondratenko, I. M. (2011). Neolohizmy v suchasniy ukrainskii movi [Neologisms in modern Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka. 256 p. [in Ukrainian]
3. Doroshenko, I. V. (2018). Movni innovatsii v umovakh informatsiinoho suspilstva [Language innovations in the conditions of the information society]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Filolohiia* [Scientific Notes of NaUKMA. Philology], 195, 45–51. [in Ukrainian]
4. Kishchenko, N. D. (2009). Metody strukturalizmu ta skladnoho tsiloho v strukturі anhlo-movnoi avtors'koi kazky [Methods of structuralism and the complex whole in the structure of the English-language author's fairy tale]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Romano-hermanska filolohiia. Metodyka vykladannya inozemnykh mov* [Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Romance and Germanic Philology. Methods of Teaching Foreign Languages], Issue 58, No. 848, 42–47. [in Ukrainian]
5. Kishchenko, N. D. (2017). Verbalizatsiya kontseptu WISDOMMUDRIST' u diskursi anglo-movnoi avtorskoyi kazky [Verbalization of the WISDOMWISDOM concept in the discourse of an English-language author's fairy tale]: dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.04 KNLU. Kyiv, 2017. 189 s. [in Ukrainian]
6. Kovalyk, I. I. (2008). Suchasna ukrainska literaturna mova: Leksyka i frazeolohiia [Modern Ukrainian literary language: Lexis and phraseology]. Lviv: Svit. 312 p. [in Ukrainian]
7. Potapenko, S. I. (2017). Neolohizmy v internet-komunikatsii: problemy kodyfikatsii ta adaptatsii [Neologisms in internet communication: Problems of codification and adaptation]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu. Serii Filolohiia* [Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series: Philology], (25), 87–91. [in Ukrainian]
8. Sharmanova, N. I. (2015). Zapozychennia ta osvoiennia neolohizmiv u suchasniy ukrainskii movi [Borrowing and assimilation of neologisms in modern Ukrainian language]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina. 178 p. [in Ukrainian]
9. Shcherbakova, T. A. (2020). Kognityvni aspekty spryiniattia novykh terminiv u lnhvokulturnomu prostori [Cognitive aspects of perception of new terms in the linguo-cultural space]. *Movoznavstvo* [Linguistics], (2), 122–127. [in Ukrainian]
10. Shulha, O. P. (2018). Leksychni innovatsii u tsyfrovomu suspilstvi [Lexical innovations in the digital society]. *Visnyk Chernivetskoho universytetu. Serii Filolohiia* [Bulletin of Chernivtsi University. Series: Philology], (47), 12–16. [in Ukrainian]
11. Synyavska, O. V. (2019). Kiberleksyka v suchasnykh media: problemy zapozychennia ta adaptatsii [Cyber lexicon in modern media: Problems of borrowing and adaptation]. *Lingvistychni studii* [Linguistic Studies], (38), 45–49. [in Ukrainian]
12. Yatsenko, T. V. (2016). Neolohizmy ta internet-terminy v suchasnomu lnhvistychnomu prostori [Neologisms and internet terms in the modern linguistic space]. *Ukrainska mova i literatura* [Ukrainian Language and Literature], (3), 65–68. [in Ukrainian]